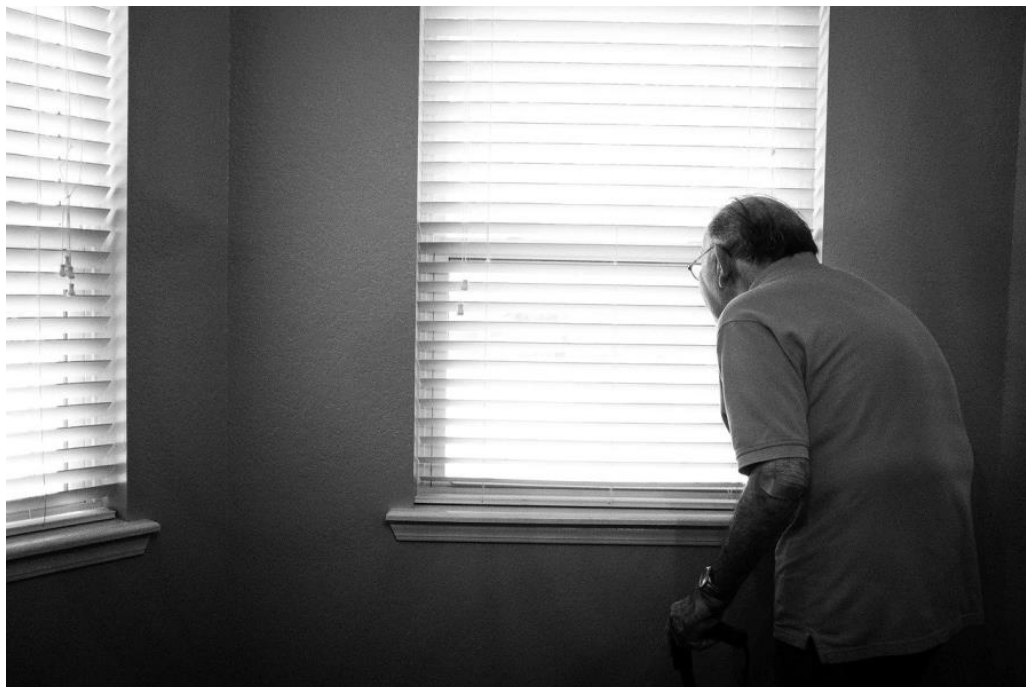

V českých zařízeních dlouhodobé péče si covid vyžádal méně životů než v řadě jiných zemí. Izolace ale byla z nejdelších na světě

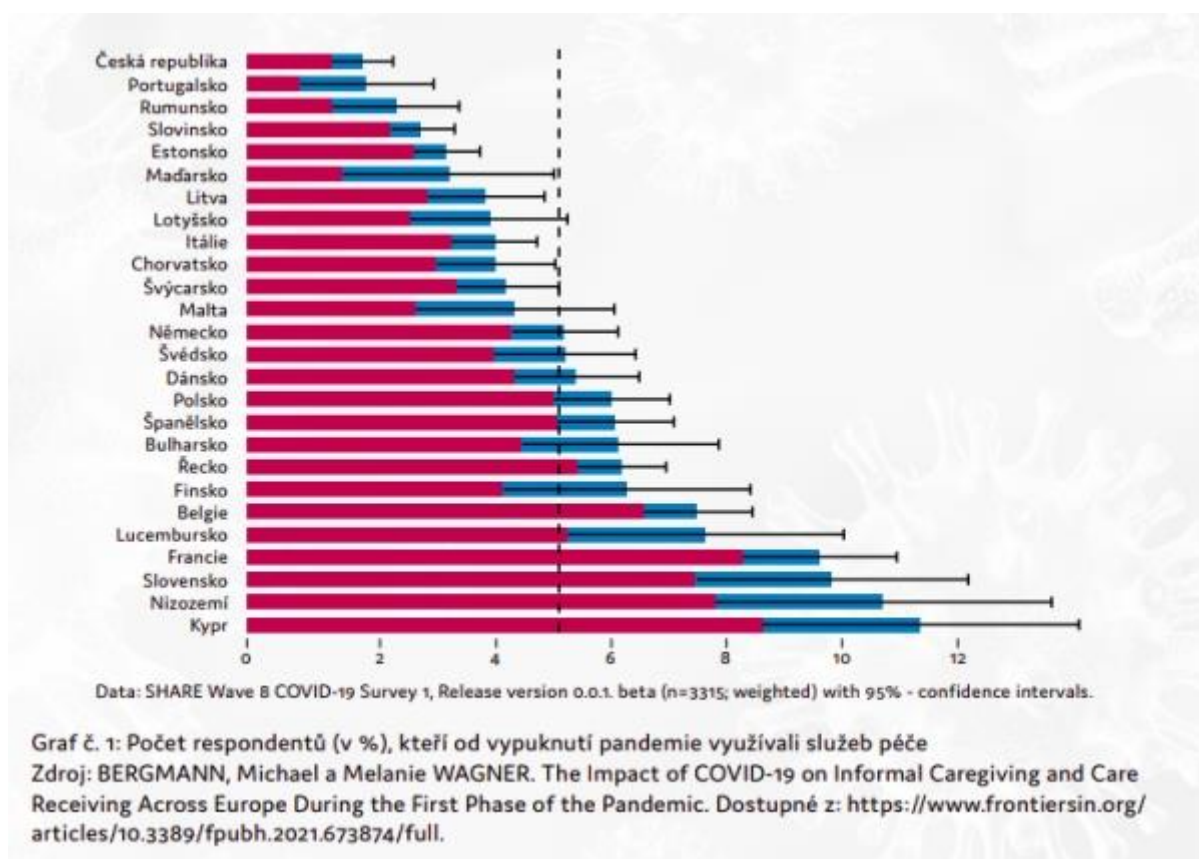
7.10.2021

Lidé v českých domovech pro seniory loni strávili 136 dní v izolaci. Foto: Pixabay

Česká republika při boji proti nákaze covid-19 příliš neobstála. Ačkoliv dokázala předejít naprostému přeplnění a zhroutení nemocnic, počty nakažených a zemřelých, které si choroba vyžádala, patří k nejvyšším v Evropě. Přesto se nám ale povedlo alespoň v některých oblastech získat navrch. Konkrétně to platí o sociálních zařízeních, v nichž u nás ve srovnání s jinými evropskými zeměmi zemřelo méně lidí. Dobrou zprávou je také to, že si sektor, který dlouhodobě zůstává nejen u nás na okraji, získal větší pozornost, a zároveň jsme i zde po zkušenosti s dlouhodobou izolací pochopili, že zdraví není jen fyzické, ale také duševní – a to bez kontaktu s blízkými strádá. Dopadům pandemie covid-19 na dlouhodobou péči v Evropě se věnoval na XII. konferenci Spojené akreditační komise, která se konala 13. září v Praze, prezident Asociace poskytovatelů sociálních služeb ČR Jiří Horecký.

První vlna pandemie covid-19 přinesla skoro ze všech vyspělých států podobné poznatky. „Sektor dlouhodobé péče nebyl v pandemických plánech v jednotlivých státech včetně České republiky prioritou. Nebyl prioritou v distribuci ochranných prostředků ani v metodických pokynech. Sektor dlouhodobé péče byl dlouhodobě neviditelný ze stran regionálních či ústředních vlád a politiků, což se obnažilo v krizi, kterou jsme prodělali,“ konstatuje Jiří Horecký.

Dostupnost sociálních služeb, jako je domácí, respitní, terénní či ambulantní péče. Zdroj: APSS

Česká republika si bohužel vysloužila také smutné prvenství v nejhorší dostupnosti služeb během první vlny pandemie. Podle průzkumu evropské výzkumné společnosti Frontiers Research Foundation využívalo domácí péči zhruba pět procent respondentů, přičemž nejnižší dostupnost vykazovala se dvěma procenty Česká republika, zatímco nejvyšší (11 procent) měl Kypr. Obecně pak bylo pokrytí terénními sociálními službami lepší v západní Evropě.

Období uzavření sociálních služeb	Počet dnů uzavření
10. 3. 2020 – 25. 5. 2020	76
9.–25. 10. 2020	17
25. 10. – 3. 11. 2020	9
3.– 20. 11. 2020	18
20. 11. 2020 – 5. 12. 2020	16
	136

Zdroj: APSS

Pandemie ale hlavně přinesla vůbec nejdelší sociální izolaci seniorů v dějinách dlouhodobé péče. V Česku byla zařízení během roku 2020 uzavřena celkem 136 dnů, což je navíc jedna z nejdelších dob na celém světě. Zároveň se tak ukázalo, že velmi často neumíme zdraví pojímat holisticky – naprostou prioritu mnohdy mělo fyzické zdraví, to duševní ale vzhledem k sociální izolaci trpělo.

„Zejména v západoevropských zemích to ale rychle pochopili a omezení redukovali,“ říká Horecký s tím, že v Česku se pohled na věc posunul až v závěru roku 2020. Od 16. prosince pak konečně došlo k uvolnění návštěv s tím, že se zavedlo testování.

V reakci na první vlnu přitom bylo řadou organizací, včetně těch celosvětových, vytvořeno 12 tezí akcentujících například to, že zdraví musí zahrnovat i sociální či duchovní aspekty. Teze také reflektují skutečnost, že peníze na dlouhodobou péči bývají na okraji rozpočtu, že před zařízeními sociální péče bývají upřednostňovány nemocnice, že se pracovníkům ani klientům těchto zařízení nedostává dostatečné úcty a pozornosti ani ze strany politiků, ani ze strany široké veřejnosti, či že péče o seniory bývá na okraji zdravotnických systémů a je považována za ekonomickou přítěž.

„Nejsou to jen teze České republiky, ale i zemí celého světa. Když jsme sepsali zpětné vazby, byly stejné v Nizozemí, ve Švýcarsku, Kanadě i na Novém Zélandu. Poslední teze přitom říká, že covid-19 upozornil nejen na zvyšující se počet seniorů, ale na nedostatek plánování péče, mimo jiné nedostatek kapacit či personálu,“ poukazuje Horecký.

Zachráněné životy

Situaci v České republice shrnula publikace [Pandemie covidu-19 a sociální služby](#), kterou vydala Asociace poskytovatelů sociálních služeb na konci srpna. Jako vůbec první bylo u nás na konci března 2020 postiženo Centrum sociální pomoci Litoměřice, přičemž celkový počet nakažených od října 2020, kdy odstartovaly registrace do ISINu, do května 2021 dosáhl v sociálních zařízeních 36 560 (22 696 klientů, 13 864 zaměstnanců). Nejhorším dnem pro sociální služby byl 15. listopad 2020, kdy bylo evidováno 5 102 nakažených klientů a 3 072 nakažených zaměstnanců. V období od října 2020 do poloviny dubna 2021 pak bylo v pobytových sociálních službách zaznamenáno 760 klastrů nákazy.

Ačkoliv ale zaujalo Česko v celkovém počtu úmrtí druhé nejhorší místo v Evropě po Maďarsku, v sociálních službách tomu bylo naopak. Zatímco v Německu zemřelo v rezidenčních službách 49 procent z celkového počtu zemřelých, v Anglii 39 procent, v Dánsku 35 procent, v Norsku 53 procent, ve Finsku 42 procent a ve Španělsku 63 procent, v České republice to bylo něco málo přes 11 procent – z celkového počtu 30 363 obětí, které jsme měli k 6. srpnu 2021, v pobytových sociálních službách zemřelo 3 418 osob (jedná se o klienty, kteří zemřeli buď přímo ve svém sociálním zařízení, nebo například v nemocnici či při převozu). Na druhou stranu je ale třeba vzít v potaz, že se v uvedených zemích započítávaly různé formy bydlení pro seniory, které u nás nejsou zahrnuty do statistického vykazování. Celkem jde o 36 tisíc bytů či bytových jednotek, takže bychom se po jejich započítání dostali na 18 procent.

„Lze tedy konstatovat, že zatímco situace v České republice byla zejména v některých měsících nejhorší v Evropě, podařilo se řadu životů v sociálních službách a dlouhodobé péči zachránit,“ shrnuje Jiří Horecký.

Pomůže zkušenost s covidem sociálním službám do budoucna?

Zásadním faktorem, který by nyní měl zranitelné skupiny včetně lidí v sociálních zařízeních ochránit před covidem, je očkování. I v tomto ohledu přitom Česká republika vychází v mezinárodním srovnání poměrně dobře. Ke konci července totiž u nás bylo naočkováno 134 tisíc klientů a zaměstnanců sociálních služeb, přičemž je očkováno zhruba 92 procent klientů a 60 až 65 procent zaměstnanců. Když přitom Evropská asociace European Ageing Network realizovala koncem února 2021 rozsáhlý průzkum

zaměřený na očkování proti covid-19, bylo v České republice bylo naočkováno 80 až 90 procent klientů pečovatelských domů, což je obdobná úroveň jako ve Francii, Itálii, Nizozemí či Norsku. Ještě více očkovaných klientů (90 až 100 procent) pak měla zařízení v Estonsku, Německu, Slovinsku nebo ve Velké Británii. Hůře jsme na tom ale byli s očkováním zaměstnanců, kde se ukázalo, že patříme k těm nejméně proočkovaným (v únoru bylo očkováno 50 – 60 procent zaměstnanců, oproti tomu v Portugalsku měli už tehdy očkováno mezi 90 a 100 procenty).

Rok	Počet služeb, které podaly žádost	Výše dotace	Celkem
2020	4414	2 033 663 724 Kč	3 771 168 387 Kč
2020	2409	473 092 457 Kč	
2020	3695	1 150 636 792 Kč	
2020	503	113 775 414 Kč	
2021	522	52 172 870 Kč	5 163 517 499 Kč
2021	4980	3 962 642 163 Kč	
2021	3856	1 148 702 466 Kč	

Dotace do sociálních služeb. Zdroj: APSS

I když ale covid-19 znamenal pro celý svět velkou ránu, vše zlé bývá pro něco dobré. „Pandemie přinesla zvýšení atraktivity sociálního sektoru a dlouhodobé péče. Když jsme si dělali analýzu meziročního zvýšení zájmu o studium na středních zdravotních školách, je to plus 22 procent. K tomu se přidává uznání veřejnosti, politiků i dotační programy, které jsou ojedinělé – v roce 2020 a 2021 patříme mezi asi tři země, které uvolnily dotační prostředky,“ dodává Jiří Horecký s tím, že u nás takto bylo uvolněno téměř devět miliard korun.

Michaela Koubová

Zdroj: <https://www.zdravotnickýdeník.cz/2021/10/v-ceskych-zarizenich-dlouhodobpece-si-covid-vyzadal-mene-zivotu-nez-v-rade-jinych-zemi-izolace-ale-byla-z-nejdelsich-na-svete/>